

Пустотливі оповіді

Автор:

Оноре Бальзак

Пустотливі оповіді

Оноре де Бальзак

Несерйозна класика

Цикл «Пустотливі оповіді» – іронічна стилізація під новели епохи Відродження, що створена Бальзаком у 1832-1837 роках. Великому майстру вдалося відтворити духовний світ людей пізнього Середньовіччя. Всупереч модному в той час смутному романтичному песимізму, в цих новелах б'є ключем істинно галльська жвавність, виблискує раблезіанський гумор, а описам витончених і забавних любовних утіх героїв міг би позаздрити навіть Джованні Бокаччо.

Недарма сам Бальзак, оцінюючи своє творіння, не раз повторював: «Якщо щось і залишиться після мене, так це "Пустотливі оповіді"».

Оноре де Бальзак

Пустотливі оповіді

Шановний читачу!

Спасибі, що придбали цю книгу.

Нагадуємо, що вона є об'єктом Закону України «Про авторське і суміжні право», порушення якого карається за статтею 176 Кримінального кодексу України «Порушення авторського права і суміжних прав» штрафом від ста до

чотирьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, з конфіскацією та знищенням всіх примірників творів, матеріальних носіїв комп'ютерних програм, баз даних, виконань, фонограм, програм мовлення та обладнання і матеріалів, призначених для їх виготовлення і відтворення. Повторне порушення карається штрафом від тисячі до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, або позбавленням волі на той самий строк, з конфіскацією та знищенням всіх примірників, матеріальних носіїв комп'ютерних програм, баз даних, виконань, фонограм, програм мовлення, аудіо – і відеокасет, дискет, інших носіїв інформації, обладнання та матеріалів, призначених для їх виготовлення і відтворення. Кримінальне переслідування також відбувається згідно з відповідними законами країн, де зафіксовано незаконне відтворення (поширення) творів.

Книга містить криптографічний захист, що дозволяє визначити, хто є джерелом незаконного розповсюдження (відтворення) творів.

Щиро сподіваємося, що Ви з повагою поставитеся до інтелектуальної праці інших і ще раз Вам вдячні!

Красуня Імперія

Вирушаючи на Констанцький собор[1 - Констанцький собор був скликаний католицькою церквою в 1414 році в м. Констанціна-Рейні і тривав до 1418 року.], архієпископ міста Бордо прийняв до учти своєї турського панотця – принадного обхожденням і мовою молодика, якого вважали сином куртизанки та якогось губернатора. Єпископ Турський залюбки поступився молодиком своєму приятелеві, коли той через місто Тур проїжджав, бо архіпастирі звикли робити один одному подібні послуги, розуміючи, як дошкулити може богословська сверблячка. Тобто молодий панотець прибув до Констанца й оселився в домі свого прелата, мужа привченого і суворих правил.

Наш панотець, якого прозивали Філіпп де Мала, настановив поводитися доброчесно й з усією ретельністю служити своєму милостивцю, але невдовзі побачив він, що багато хто з тих, що прибули на славний Собор, гуляще життя провадили, за що не тільки індульгенцій не позбувалися, а навіть більше отих

отримували, ніж деякі розсудливі й добропорядні люди, а понад те призволялися ще й золотих монет та інших здобутків. І ось якось у ніч, фатальну для доброчесності нашого ченця, диявол тихесенько прошепотів йому у вухо, щоб він від благ земних не відвертався, бо кожний черпає та живиться в невичерпному лоні святої нашої матері церкви, бо то є диво, що доводить якнайвірнішим чином буття боже. Наш панотець дослухався до порад диявола. Й одразу вирішив обійти усі констанцькі кнайпочки, усіх німецьких задоволень отримати на дурничку, якщо буде нагода, бо у нього за душею не було ані шеляга. Власне, до того самого часу Філіпп був поведінки сумирної, в усьому наслідував свого бідного старого пастиря, який не з доброго дива, а зі спонуки вікової вже нічого не міг зробити і навіть через те прозивався святим, наш юнак нерідко змагався із жагучим бажанням і перебував у глибокому смутку. Причиною того було розмаїття пречудових повнотілих розпусниць, що суворо ставилися до людей бідних і перебували в Констанці заради просвітлення розумового святих отців, учасників Собору. І тим дужче розпалювався Філіпп, бо не знав, як підійти до тих розкішних пав, які потурали кардиналами, абатами, аудиторами, римськими легатами, єпископами, герцогами та маркграфами різними, наче найостаннішими кліриками злиденними. Увечері після щоденних молитов він учився розмовляти з ними, створюючи власний молитвослов коханця. Так він готувався до усіляких випадків, які могли трапитися. А наступного дня, якщо він, ідучи до вігілії, зустрічав якусь із тих принцес, прегарну собою, що пихато лежала в подушках у своїх ношах, у супроводі гордовитих озброєних пажів, він зупинявся, роззявивши рота, наче собака, що націлюється на муху. І від споглядання холодного обличчя красуні його ще дужче обпікало всередині.

Секретар єпископа, шляхтич із Перигора, якось розповів йому, що всі ті святі отці, прокурори й аудитори римські, бажаючи втрапити до мешкання такої красуні, вельми щедро обдаровують її й причому не святими реліквіями та індульгенціями[2 - Індульгенція – свідоцтво про відпущення гріхів, яке можна купити за гроші; продаж індульгенцій, що набував тоді поширення, приносив католицькій церкві великі прибутки.], а навпаки – коштовним камінням і золотом, бо тих грайливих кошеняток соборні велможці не позбавляють свого високого заступництва. Тоді наш бідний туренець, яким би він не був простакуватим і сумирним, почав ховати під матрац свої жалюгідні здобутки, які отримував від єпископа за те, що перебілював його папери, в надії, що з часом збереться в нього достатньо грошей, щоб хоча б здаля глянути на кардинальську шльондру, а далі він покладався на милість Божу.

Геть несповна розуму й абсолютно безборонний, він стільки ж нагадував чоловіка, скільки коза в нічному мороці подібна до дівиці. Одначе заздрість тягла

його на вулиці, блукав він вечорами по закамарках Констанца, нічого не розуміючи ані про небезпеку, ані про мечі грізної сторожі, й зухвало слідкував за кардиналами, які йшли до коханок. І тут він бачив, як запалювали в будинку вогні, як освітлювалися вікна та двері. Потім дослухався він до веселощів блаженних абатів і всіх інших, коли вони, покуштувавши вин та їжі, заводили потаємну алілуйю, неухважним вухом усотуючи музику, якою їх пригощали. Кухарі на кухні створювали справжні дива, наче слугували біля Обідні густих супів, Утрені свинячих ніжок, Вечірні смачних паштетів і розносили Славослів'я солодоців; а вже по випивці пресвяті панотці примовкали. Молоденькі пажі їхні грали в кості біля порога, грайливі мули вибрикували на вулиці. Усе йшло чудово. І віра, і страх Божий усе супроводили. А ось бідолаху Гуса[3 - Гус Ян (1369-1415) - чеський релігійний реформатор, боровся за незалежність чехів. Суд Констанцького собору звинуватив його в ересі і засудив до спалення на вогнищі.] віддали на поталу вогню. За яку ж провину? За те, що поліз рукою в таріль раніше за інших. Нащо було лізти в гугеноти завчасно, поперед інших?

Гарнений наш ченчик частенько отримувал стусани й ляпаси, але диявол підтримував і зміцнював у ньому надію, що так чи інак настане і його черга, тобто він сам стане кардиналом із такою ось коханкою. Запалений бажанням, став він сміливий, наче осінній олень, і навіть настільки, що якось увечері потаємно унадився до найкращого будинку Констанца, на східцях якого він часто бачив офіцерів, сенешалів, служників і пажів, що зі смолоскипами в руках очікували на своїх господарів - герцогів, королів, кардиналів та єпископів.

«Еге ж! - подумав він. - Ця спокусниця, мабуть, і є найвродливіша та найпринадніша!»

Озброєний вартовий пропустив Філіппа, бо вирішив, що юнак належить до учти баварського електора[4 - Електор (дослівно «виборець») - титул десяти німецьких князів-володарів, які мали право брати участь у виборах імператора.] та, мабуть, посланий із якимось дорученням від того самого герцога, який тільки-но залишив покої красуні. Прудкіший за гончака в любовному прагненні до принадної суки Філіпп де Мала злетів по сходах, послуговуючись солодкими пахощами парфумів, до самої тієї кімнати, де роздягалася господиня, весело перемовляючись зі своїми служницями. І став він як стовп, бо тремтів, мов злодій, якого помітила варта. Красуня вже зняла верхнє плаття і була з непокритою головою. Служниці клопоталися над її роздяганням та роззуванням і так спритно й відкрито оголили її прегарний стан, що зачарований панотчик устиг тільки вимовити «ах!», бо лише кохання тоді керувало ним.

– Що тобі треба, хлопчику мій? – запитала дама.

– У вас десь тут моя душа, – відповідав той, поідаючи її очима.

– Можете прийти завтра, – промовила вона, бо бажала потішитися з молодика. На що Філіпп, увесь розчервонілий, відповів:

– Маю це за честь та обов'язок.

Господиня голосно засміялася. А Філіпп, у блаженній бентезі стоячи на місці, поглядом пестив її окраси, що прикликали любов: волосся, що розсипалося по спині, яка була гладша за слонову кістку, а крізь кучері, розметані по саетових плечах, лисніла шкіра, біліша за сніг. На чистому чолі красуні палав яхонтовий підвісок, але його вогняні переливи поступалися блиску її чорних очей, які звожилися від сліз, бо панна невтримно реготала. Граючись, вона навіть підкинула гостроносий черевичок, увесь прикрашений золотом, наче дароносиця, й, уся вигнувшись від сміху, показала свою босу ніжку, розміром із дзьобик лебідки. Того вечора красуня була у доброму гуморі, а не то летіти б молодика просто з вікна, бо й найшляхетнішого єпископа могла спіткати така доля.

– У нього гарні очі, – промовила одна зі служниць.

– Звідки він узявся? – запитала інша.

– Бідна дитина! – вигукнула Імперія. – Мама, либонь, його вже давно шукає. Треба нам настановити його на шлях праведний!

Туренець, не втрачаючи здорового глузду, із насолодою вдивлявся в ліжку під золоченим балдахіном, де мала спочивати прегарна розпусниця. Вологий його погляд, сповнений розуму й кохання, розбудив мрійливість пані Імперії, і вона напівжартома-напівсерйозно повторила: «Завтра...» – й відіслала його геть, владно змахнувши рукою, руху якої зараз підкорився б сам папа Іоанн[5 - Папа Іоанн – Іоанн XXIII був обраний на папський престол у 1410 році невеликою кількістю кардиналів, інші ж визнавали папою Бенедикта XIII. Приїхавши до Констанца й упевнившись у тому, що він не може розраховувати на підтримку більшості, Іоанн вирішив тікати, але його схопили й позбавили сану.], тим паче тепер, коли він був подібний до равлика, якого позбавили мушлі, бо

Констанцький собор щойно його розпапив.

– Ось, господине, ще одна присвята цноті злиняла від вогню кохання, – промовила служниця.

Сміх поновився, жарти посипалися, немов градини. Філіпп пішов геть, ударившись головою об одвірок, як скуйовджена гава, бо був приголомшений зустріччю з істотою, ласою до злягання так само, як прагне того сирена, що навіть виходить для того з води. Він добре роздивився звірів, вирізаних на дверях, і повернувся до свого чесного архієпископа із диявольською хтивістю в серці і збентежений до глибини ества. Філіпп пішов до себе нагору в закапелок, він усю ніч рахував свої копійки, що їх називали «янголятками», але виявив тільки чотири монети; таке у нього було надбання й саме тому він вирішив віддати красуні тільки те, що мав він від народження.

– Що з тобою діється, Філіппе? – запитав його добрий архієпископ, бо метушня та йойкання клірика його дещо занепокоїли.

– Ех, монсеньйоре, – відповідав на те бідний панотець, – я приголомшений тим, як така легковажна і прегарна пані може так важко впасти на серце.

– Котра ж? – запитав архієпископ і відклав требник, якого увесь час читав задля зацної манери.

– О Ісусе, ви будете мені докоряти, батьку мій і милостивцю, за те, що я наважився подивитися на коханку щонайменше кардинала. Я заплакав, бо важу для неї не більше за звичайного волоцюгу, тому вдовольнити її бажання святого я не можу.

Архієпископ насурмив на чолі, над самим носом, зморшки на кшталт трикутника й нічого не відповів. Кажучи все те, найсумирніший із кліриків аж трусився, бо відверто сповідався своєму милостивцю. Святий отець лише перепитав його:

– Тобто, вона дуже дорога?

– Ех, – відгукнувся клірик, – вона зганьбила чимало мітр і зірвала з ший багатенько хрестів!

– Що ж, Філіппе, якщо відмовишся від неї, я дам тобі на бідність тридцять «янголяток».

– О, монсеньйоре, я так багато втрачу від того, – відповідав юнак, увесь червоний від стримуваних бажань насолоди, яку вже сам обіцяв собі.

– О Філіппе, – мовив бордосець, – невже ти наважився піти просто в пельку до диявола й прогніввити господа, як усі наші кардинали?

І вчитель, потонувши в тузі, став одразу просити святого Гатьєна, що є патроном незайманих, щоб той оборонив свого найсумирнішого служителя. Він навіть сам став навколішки і почав звертатися до святого Філіппа; але бісів панотчик поруч прохав свого заступника не про те, а про витримку та стійкість тілесну, коли пані зглянеться над ним і буде до нього милосерда. Добрий архієпископ, дивлячись на збудження та палкість свого вихованця, вигукнув:

– Сміливіше, дитино моя! Небо тебе почує.

Наступного ранку, поки монсеньйор викривав на Соборі розпусність християнських апостолів, Філіпп де Мала поміняв своїх «янголяток», що так тяжко йому дісталися, на пахощі, притирання, парову баню й на усілякі інші суетні речі і став настільки гарним, що його можна було сприйняти за любчика якоїсь куртизанки. Через усе місто Констанц пішов він шукати будинок своєї королеви серця, а коли він запитав у перехожих, кому належить названа оселя, ті почали реготати йому в обличчя й говорити:

– Що ж це за півник такий знайшовся, що ніколи не чув про красуню Імперія?

Одразу зрозумів бідака, що викинув своїх «янголяток» просто дияволу під гузно, більше того, лізе він у страшенну пастку, причому добровільно – бо він знав те ім'я.

Імперія була найрозкішнішою і найнавіженішою з-поміж усіх розпусних дівчат, до того ж вона була сліпуче гарною; вона майстерно вміла обманювати кардиналів, гамувати найвойовничіших із найманців і гнобителів народу. Коло неї гуртувалися капітани, стрільці, шляхтичі, були ладні служити їй повсякчас. Єдине її гнівне слово про когось небажаного могло коштувати тому голови. І таку ж саму загибель несла її поштива посмішка, бо неодноразово мессієр Бодрікур,

військовокомандувач, що підкорявся королю французькому, перепитував, чи немає такого, кого у цю ж саму мить належить вбити заради неї, щоб узяти на посміх святих отців.

Найвищим особам з духівництва пані Імперія вчасно вміла лагідно посміхнутися і крутила усіма, як їй заманеться, за допомогою милого цвірінькання та майстерності в коханні, так що і найцнотливіші, і найхолодніші серцем потрапляли до її тенет, як пташки на розлитий клей. І тому вона жила, кохана та шанована, незгірш за шляхетних дам і принцес, ті, звертаючись до неї, називали її пані Імперія. Одній шляхетній пані суворої поведінки, що скаржилася на те, сам імператор Сигізмунд відповідав, що вони ж, шляхетні дами, є охоронницями мудрих правил найсвятішої чесноти, а пані Імперія охороняє солодкі помилки богині Венери. Слова, доброго християнина гідні, їй несправедливо тими словами обурювалися шляхетні дами.

Філіпп був засмучений, бо згадував свіжі вуста й вологі очі, які він бачив учора, й уважав, що на цьому все скінчиться. Він смутний блукав вулицями, не пив, не їв, він чекав на ту єдину мить, хоча був дуже привабливим, гарно вихованим і балакучим і міг знайти собі красунь, менш жорстокосердих і більш доступних, ніж пані Імперія.

Настала ніч, гарненький маленький туренець, підбурюваний самолюбством й охоплений бажаннями, задихаючись від хвилювання, вужем просковзнув до оселі справжньої королеви Собору, бо перед нею схилили голови свої усі стовпи церкви, мужі закону й науки християнської.

Дворецький не пізнав Філіппа і хотів уже виштовхати того геть, коли згори сходові гукнула служниця:

– Гей, месір Імбер, це хлоп'ятко нашої пані!

Бідний Філіпп почервонів, ніби вперше йшов до постілі нареченої, він пішов угору по сходах, затинаючись від щастя й очікуючи на неймовірну і вже близьку насолоду. Служниця взяла його за руку й повела до зали, де нетерпляче чекала на нього пані Імперія, одягнена, як і личить жоні багатоосвіченій і спраглий до задоволень. Імперія, сяючи красою, сиділа за столом, вкритим оксамитовою скатертиною, розшитою золотом і заставленою гарними напоями. Заморожені вина у філіжанках і кубках, що одним своїм виглядом викликають спрагу, бутлі з

гіпокрасом[б - Гіпокрас – солодке вино, присмачене корицею.], глеки з добрячим кіпрським, шабатурочки з прянощами, засмажені павичі, приправи з зелені, засолені стегенця – усе це викликало б у маленького панотчика захват, якби він не кохав так міцно красуню Імперію. А вона одразу ж помітила, що молодик не в змозі відірвати від неї очей. Хоча не вперше їй було бачити поклоніння безсоромних святенників, що втрачали голову від її краси, все ж таки вона зраділа дуже, бо за ніч цілком закохалася в бідолашного юнака, й увесь день він не давав спокою її серцю. Усі віконниці були зачинені. Господиня оселі була в найкращому гуморі й у такому одязі, наче готувалася прийняти імперського принца. Хитрий волоцюжка, зачарований райською красою Імперії, зрозумів, що ані імператору, ані бургграфу, ані навіть кардиналу, навіть напередодні обрання того папою, не здолати його того вечора, його, бідного служку, який не має нічого за душею, окрім диявола та любові. Він спритно вклонився із грацією, якій міг позаздрити найкращий кавалер. І за те дама промовила, палко обійнявши його очима:

– Сідайте поруч зі мною, я хочу зрозуміти, чи змінилися ви відучора.

– О так, – відповідав Філіпп.

– А чим саме?

– Учора, – продовжував наш мудрагель, – тільки я любив вас, а сьогодні увечері ми кохаємо одне одного, тобто я вже не бідний страждалець, а майже король.

– О дитино, дитино! – вигукнула вона весело. – Ти, я бачу, і справді змінився: з молодого панотця став старим дияволом.

І вони сіли поруч біля полум'яного вогнища, від якого ще сильніше охоплював їхні тіла п'янкий жар кохання. Вони не торкалися до їжі, лише голубили одне одного очима. Тільки-но вони зручно і вільотно вмостилися, почувся дуже неприємний для чуття пані Імперії галас, наче бісова купа люду галасувала й билася просто біля дверей оселі.

– Господине, – повідомила на бігу служниця, – а ось ще один!

– Хто? – гукнула Імперія зухвало, наче розгніваний тиран, бажання якого чомусь натрапляють на перешкоди.

– Куарський єпископ хоче поговорити з вами.

– Щоб його чорти узяли! – відповіла Імперія й ніжно подивилася на Філіппа.

– Господине, він помітив крізь віконниці світло і розрепетувався.

– Скажи йому, що я в лихоманці, і тим не збрешеш, бо я хвора цим маленьким святенничком, так він злихоманив мені мізки.

Але вона не встигла доказати тих слів, чуттєво тиснувши Філіппу руку, розпечену полум'ям кохання, як опасистий єпископ Куарський упхався в залу, пирхаючи від гніву. Слуги його, що йшли за ним, внесли на золотій тарелі приготовані за монастирським статутом форелі, щойно виловлені з Рейну, потім прянощі в розкішних шабатурочках і тисячі ласощів: лікери й компоти, були зварені святими черницями з абатства Куарського.

– Еге ж! – гучно заволав єпископ. – Я ще встигну на гостину до диявола, не треба мене до нього підштовхувати, ясочко моя.

– Ваше черево колись стане чудовими піхвами для якоїсь шпаги, — відповідала Імперія, набурмосившись, ще донедавна мила й погідна, вона тепер могла налякати будь-кого аж до дрижаків.

– А цей служка тепер теж буде брати участь в обідні? – люто запитав єпископ, повертаючись до гарненького Філіппа широким і багряним обличчям.

– Монсеньйор, я прийшов, щоб сповідувати пані Імперію.

– Як, невже ти не навчений канону? Сповідувати дам уночі годиться лише єпископам. Гей, іди рийся десь інде, свинятко! Іди пастися з панотцями свого чину і сюди не потикайся, а то відлучу тебе від церкви.

– Ані руш! – вигукнула розгнівана пані Імперія, ще вродливіша, ніж у любові, а зараз любов і гнів злилися воедино. – Залишайтеся, друже мій, ви вдома.

Тоді Філіпп переконався, що він справді її коханий.

– Хіба не вчить нас Письмо і премудрість евангельська, що ви обидва будете рівні перед обличчям Господа в долині Іосафатській? – спитала пані Імперія в єпископа.

– Це все диявольські мудрування, бо він добряче наклав таких до Біблії, але там справді так написано, – відповідав на це дурноголовий товстун, єпископ Куарський, поспішаючи до столу.

– Ну, так будьте ж рівні переді мною, істинною вашою богинею на землі, – мовила Імперія, – щоб за кілька діб вас не задавили десь цілком мило й галантно стиснувши десь поміж головою та плечима. Присягаю в тому всемогутністю моєї тонсури, яка нічим не гірша за папську! – І маючи намір приєднати до трапези форелі, принесені єпископом, а разом з ними прянощі й солодощі, вона сказала: – Сідайте та пийте.

Але хитрій пташечці було не вперше пустувати, й вона підморгнула любасу своєму: не звертай уваги на того германця, бо він швидко нап’ється до смерті.

Служниця посадила єпископа за стіл і заклопоталася довкола нього; тим часом Філіпп зацікавився від люті, бо бачив уже, як щастя його йде, як дим за вітром, і подумки посилав єпископа під три чорти, котрих зичив тому значно більше, ніж узагалі існує на світі панотців. Трапеза закінчувалася, але юнак нічого не скуштував, він прагнув тільки однієї Імперії й сидів, притиснувшись до неї, не промовляючи жодного слова, окрім як на тій чудовій говірці, яку розуміють усі пані і яка не потребує ані крапок, ані ком, ані знаків оклику, ані великих літер, заставок, пояснень і малюнків. Гладкий єпископ Куарський, вельми сластолюбний і більш за все уважний лише до своєї власної шкіри, в яку його втиснула рідна мати, пив гіпокрас, який удосталась лила йому ніжна ручка господині, та вже почав гикати, коли розлігся гучний галас кавалькади, що наближалася по вулиці. Тупіт коней, поголос пажів – го! го! – провіщали, що прибуває якийсь можновладець, охоплений коханням. І справді. Незабаром до залу увійшов кардинал Рагузький, якому служниці Імперії не наважилися не відчинити дверей.

Нещасна куртизанка та її коханець стояли засмучені й нещасті, наче уражені від того часу проказою, бо краще було б їм спокусити самого диявола, ніж дати відкоша кардиналові, тим паче тепер, коли ніхто не знав, хто з них буде папою, бо три претенденти на папський престол[7 - Три претенденти на папський престол – Григорій XII після тривалого спротиву склав із себе сан у травні 1415

року. Іоанна XXIII усунули Констанцьким собором у травні 1415 року, а авіньйонський «антипапа» Бенедикт XIII – у червні 1417 року.] уже відмовилися від тіари на користь усього світу християнського.

Кардинал, метикуватий і дуже бородатий італієць, відомий умінням перемагати в богословських суперечливих питаннях і до того ж перший заводіяка на всьому Соборі, довго не роздумуючи, розгадав альфу та омегу тієї історії. Трохи поміркувавши, він уже склав план дій, щоб задовольнити себе майже без клопоту. Кардинал летів сюди, бо його підганяло звичайне для ченця сластолюбство, тому, щоб отримати свою здобич, він не здрігнувшись заколов би обох ченців і продав би свою частину чесного хреста Господнього, що, звичайно, варте якнайсуворішого осуду.

– Гей, хлопче, – звернувся він до Філіппа, підкликаючи того до себе.

Бідний туренець, ані живий ані мертвий від жаху, вирішив, що це сам диявол утрутився в його справи, встав і відповідав суворому кардиналові:

– До ваших послуг!

Той узяв юнака під руку, повів на східці та, зазирнувши йому просто у вічі, почав одразу:

– Заради Божого чрева, ти гарний хлопець, так не треба ж силувати мене відсилати твоєму милостивцеві твої тельбухи. Мені конче треба потішитися на схилі життя, а за заподіяне поквитатися гарними і благими справами. Тому обирай: чи ти до кінця днів своїх міцно приймеш в обійми свої якесь гарне абатство, чи з панією Імперією обіймешся цим вечором тільки раз, а завтра вранці приймеш смерть.

Бідний туренець промовив у відчаї:

– А коли, монсеньйор, ви нарешті вдовольнитесь, чи дозволено буде мені сюди повернутися?

Кардинал анітрохи не розсердився, але ж відповів суворо:

– Обирай – шибениця чи мітра!

Панотчик хитромудро посміхнувся:

– Дайте абатство більше та ситніше за інші...

Почувши те, кардинал повернувся до зали, узяв перо й надряпав на обривку пергаменту грамоту французькому представнику.

– Монсеньйор, – сказав наш туренець кардиналові, поки той викарлючував назву абатства. – Куарський єпископ не піде звідси так швидко, як я, бо в нього самого абатств не менш, ніж у місті Констанці знайдеться вояцьких забігайлівок; до того ж він уже почастувався від лози виноградової. Тому хочеться мені подякувати панові за таке гарне абатство, пораджу дещо слушне. Вам, звісно, відомо, який зловорожий і нав'язливий клятий коклюш[8 - Коклюшем називалася в XIV та XV століттях небезпечна епідемічна хвороба.], від якого місто Париж зазнало жорстоких поневірянь; отже, скажіть єпископу, що ви зараз сповідували старого, який помирав, вашого товариша – бордоського архієпископа. Вашого суперника винесе звідси, як в'язку соломи вітром.

– Ти вартий більшої нагороди, ніж абатство! – вигукнув кардинал. – Чрево Боже, хлопчику мій, ось тобі сто екую на дорогу до абатства Турпеней, я їх учора виграв у карти, візьми їх як подарунок від мене.

Почувши ті слова й помітивши, що Філіпп де Мала йде геть, навіть не відповідаючи на ніжний поклик очей спраглої красуні, а з тих струменіло чисте кохання, красуня Імперія запирхала незгірш за дельфіна, бо здогадалася, чому саме зрікся її лякливий панотчик. Вона не була ще настільки ревною католичкою, щоб пробачити коханцю, якщо він зрадив її, не бажаючи померти задля її забаганок. Зміїний погляд, котрим Імперія змріяла втікача, бажаючи принизити того, означав для нього смерть, що дуже потішило кардинала: розпусний італієць відчув, що подароване абатство невдовзі до нього повернеться. А наш туренець, анітрохи не зважаючи на гнів Імперії, висковзнув із будинку, як зранений пес, якого люто понівечили на вечірньому полюванні. Із грудей пані Імперії вирвався стогін; тієї миті вона радо б покарала увесь рід людський, якщо на те була б її воля, бо скинулося полум'я не тільки в її крові, але й у голові її, та вогняні іскри закружляли в повітрі довкола неї. Насправді, так сталося уперше, що її підманув якийсь жалюгідний чернець. А кардинал посміхався, бо бачив, що

справу залагоджено. Але ж і хитрий був кардинал Рагузький, недарма він вислужив червоного капелюха[9 - Червоний капелюх – головний убір кардиналів.].

– О, дорогоцінний друже й товаришу мій, – звернувся він до єпископа Куарського, – я не встигаю радіти вашому приемному товариству, тим більше радий був вигнати звідси того семінариста, що негідний пробувати в колі пані Імперії, особливо тому хоча б, що торкнувшись до нього, моя красуне, безцінна моя овечко, ви могли нагло померти через якогось звичайного ченця.

– Але як це можливо?

– Він писар архієпископа Бордоського, а той нещасний старигань сьогодні вранці підхопив хворобу...

Єпископ Куарський роззявив рота, наче збирався цілком ковтнути круглий головатий сир.

– Звідки ви це знаєте? – спитав він.

– Мені це достеменно відомо, – відповів кардинал, узявши за руку простакуватого німця, – я тільки-но сповідав його і причастив. Саме тепер наш безгрішний старець готується летіти прямісінько до раю.

Тут єпископ Куарський довів, наскільки огрядні люди бувають легкі на ногу. Дуже добре відомо, що достойникам, особливо опасистим, Господь робить легкою важку справу життя товстуна тим, що дарує тому тельбухи порожні, як риб'ячі міхурі. І названий єпископ підстрибнув і відплигнув назад, заливаючись потом і кашляючи, наче бик, якому в ідло підсипали пір'я.

Потім раптом зблід і побіг униз східцями, і навіть не простився з пані Імперією. Коли двері хряснули за єпископом і той уже бігцем віддалявся ген по вулиці, кардинал Рагузький розсміявся і промовив, бажаючи розважитися:

– Ох, маленька моя, невже не гідний я стати папою або, що значно краще, хоча б на сьогодні стати твоїм коханцем?

Помітивши, що Імперія насупилася, він наблизився до неї, бо хотів обійняти її, приголубити, по-кардинальськи притиснути до персів своїх, бо в кардиналів руки краще підвішені, ніж у решти люду, навіть краще, ніж у військових, через те, що святі отці в неробстві живуть і сили свої задарма не витрачають.

– Гей, – вигукнула Імперія та відсахнулася, – ти вбити мене хочеш, навіжений святеннику! Для вас розпуста ваша вища за все, злісний нечема! Що я для тебе? Іграшка, служниця твоєї жаги. Якщо бажання твоє вб'є мене, ви дасте мені чин святої, та й по всьому. Ти заражений коклюшем і ще наважувешся домагатися мене! Іди геть, повертай голоблі звідси, нетямущий чернець мій, що до мене, то й перстом не здвинь, – галасувала вона помітивши, що той до неї підходить, – а то почастую тебе оцим кинджалом.

І хитра дівуля вихопила з кошелю свій тонкий стилет, яким вона була навчена володіти за потреби.

– Але ж, раю мій, моя маленька, – слізю просив кардинал, – хіба ж ти не зрозуміла жарту? Треба ж мені було вигнати геть того пристаркуватого Куарського бика.

– О так, зараз подивимося, чи любите ви мене, чи ні. Ідіть геть негайно. Якщо вас уже охопила недуга, моя загибель вас аніскільки не цікавить. Я добре знаю вас, я знаю, яку ціну ви ладні викласти за єдину мить насолоди; у часину, коли вам доведеться помирати, ви всю землю без жалю віддасте на поталу повені. Недарма, прихмелений, ви самі тим нахвалялися. А я люблю тільки себе, свої коштовності і своє здоров'я. Ідіть собі! Прийдете завтра, якщо до ранку не заснете в домовинці. Сьогодні я тебе ненавиджу, милий мій кардинале, – додала вона з усміхом.

– Імперія! – заголосив кардинал, падаючи на коліна. – Свята Імперія, не грай моїми почуттями.

– Та ні! – відповідала вона. – Для чого ж мені гратися з чимось святим і незайманим.

– Тварюка мерзенна! Завтра ж відлучу тебе від церкви!

– Боже милий! Ви зовсім позбулися вашого кардинальського розуму!

– Імперія, сатаниця диявольська! Ні! Ні! Красунечко моя, серденько!

– Поважайте хоча б сан свій! Не стійте на колінах. Дивитися гидко!

– Хочеш позбутися усіх гріхів in articulo mortis[10 - У випадку раптової смерті (лат.)]? Хочеш, подарую тобі всі свої статки чи, що навіть краще, частку животворного хреста Господнього? Хочеш?

– Сьогодні увечері мое серце не купити ніякими багатствами, ані земними, ані небесними, – сміючись, відповідала Імперія. – Я була б найостаннішою з грішниць, що незгодні йти до святих утаємничень, коли в мене не було б своїх забаганок.

– Я спалю твій дім! Відьма! Ти причарувала мене і за це згориш на вогнищі... Вислухай мене, любове моя, моя шляхетна французенко, обіцяю тобі найкраще місце на небесах. Кажи! Не хочеш? Так смерть тобі, смерть, чарівнице!

– Ось воно як? Я вб'ю вас, монсеньйоре!

Кардинал навіть захлинувся від люті.

– Та ви збожеволіли, – сказала Імперія. – Ідіть геть, така вже ваша доля.

– Зачекай, ось буду папою, ти за все розплатишся.

– Усе одно й тоді будете підкорені мною!

– Скажи, чим можу я догодити тобі сьогодні?

– Іди геть.

Вона підскочила, прудка, мов плисочка, пурхнула у свою спальню й замкнулася там, а кардинал продовжував на самоті сам собі яритися, так що довелося йому врешті-решт піти геть.

Коли ж красуня Імперія залишилася сама перед вогнищем біля стола, прибраного до трапези, покинута своїм любим молодим ченчиком, вона люто розірвала на

собі усі золоті ланцюжки.

– Присягаюся всіма чортами, рогатими й безрогими, якщо той поганий хлопчисько примусив мене так відшпетити кардинала, за що мене вранці можуть отруїти, а сам мені ніякого задоволення не дав, клянуся, я не помру, перш ніж не побачу на власні очі, як з нього будуть живцем шкіру лупити. Що ж мені за горе! – плакала вона найсправжнісінькими сльозами. —Лише короткі часини радощів маю я тут і там та вимушена платити за них своїм собачим ремеслом, та ще й душу свою гублю!

Так Імперія лила гіркі сльози, наче телиця під ножом різника, як раптом побачила вона у венеціанському дзеркалі рум'яне обличчя юного ченчика, який спритно прослизнув до кімнати й тихенько став у пані за спиною. І тоді вигукнула вона:

– Ти мій прегарний ченчику, найкращий ченчику, ченчелику, ченчилисику, який колись ченчеляв у цьому святому, сповненому кохання місті Констанці! Іди до мене, мій шляхетний кавалере, дитинко моя, мій пампусику, насолодо моя райська! Хочу випити очі твої, з'їсти тебе хочу, вбити коханням. О мій квіте, моя духмяна насолодо, мій божественний! Тебе, простого ченця, я зроблю королем, імператором, папою римським, і будеш ти найщасливішим з усіх! Роби що хочеш, пали, проливай кров! Я твоя, я доведу тобі це, бо станеш ти невдовзі кардиналом, хоча б мені довелося вицідити всю кров свого серця, щоб пофарбувати на червоно твою чорну шапочку!..

Тремтливими руками наповнила вона грецьким вином золоту чашу, яку приніс товстий єпископ Куарський, і піднесла, щаслива, своєму приятелеві; бажаючи догодити йому, стала вона перед ним на коліна, вона, чий черевичок принци вважали значно солодшим для вуст своїх, ніж папська пантофля.

Але туренець мовчки дивився на красуню свою поглядом, настільки спраглим любові, що вона сказала йому, вся тремтячи від насолоди:

– Жодного слова, милий. Почнімо вечеряти!

Архієпископ

У часи, коли церква була могутня й багата, князі церкви не вирізнялися ні апостольською простотою, ні прохолодним і виваженим лицемірством теперішніх прелатів.

Тоді, як оповідали давні автори, для учасників якогось церковного собору мати відповідну кількість свіжих і життєрадісних куртизанок, пишно вбраних і причепурених, було необхідністю настільки ж нагальною, як і необхідність насичуватися й напиватися. Тих прегарних створінь повсякчас можна було зустріти на усіх шляхах, коли вони їхали на церковні собори, щоб обслуговувати святих отців. Вони перевертали догори дригом усі заїздні двори, забираючи найкращі припаси для своїх коней-ступаків, мавп, негрятят, карликів і коханців. Шановані, як королеви, бо вони уособлювали всю могутність якогось кардинала, сеньйора, князя чи папи, вони звеселялися у вірі християнській, як чернець у жіночій обителі, і мали тільки одну турботу – не старітися. До того ж, вони позбавляли панотців їхніх мантий, знущалися з митр і віддавали червоні ієрейські покривки своїм мавпам, й усе те – *ad maiorem dei gloriam*[11 - На більшу славу Божу (лат.)]. От як уміли розважатися в ту епоху вірувань і стійких переконань!.. А як втішно було б сьогодні розказати веселу оповідку про архієпископа паризького!.. Анекдот має спочатку політичний характер, потім переходить у сфери бюджету, і з єпископського палацу ви потрапляєте врешті-решт у таку царину, як питання про шістдесят чотири франки сімдесят п'ять сантиметрів або дев'яносто п'ять франків двадцять п'ять сантиметрів, або як рухомий державний борг й усілякі інші приємності. Тут уже доведеться попрощатися з поезією.

Повертайтеся ж у глиб століть і подивіться на пречудову Імперію, ту відому римську куртизанку, чиї запашні принади змалював Вервіль[12 - Вервіль Франсуа (1556-1626) – французький письменник, автор книги «Спосіб вийти в люди».], подивіться, як під вечір млосно лежить вона в маленькому містечку Трієнті.

Довкола неї оксамитні меблі, завіси із золотими китицями, різні світильники, турецькі килими, запашні свічки, мавпи, що б'ються з папужками, венеціанські свічада у філігранних оправах, – тобто всі дивогляди, усі шедеври епохи, у якій почали розвиватися мистецтва. У кутку величного будуара вивищувалося сластолюбне ложе, усе в мереживі, на якому пані Імперія, виставивши назовні всі свої принади, вислуховувала компліменти молодого архієпископа, його високопреосвященства Сальвіаті. Чудова Імперія щойно втратила маленьку канарку й у своєму відчаї навряд чи помічала, стискає їй архієпископ руку чи ногу. Вона любила Сальвіаті не за жіночний колір його обличчя, не за його чорні

очі, не за його волосся, не за його величезні статки, не за його молодість, бо свіжих, молодих, багатих і вродливих абатів вона мала за ніщо й могла жбурляти тих у вікно на потребу побожним паніям, яким тих не вистачало.

До прелатів вона взагалі ставилася так, як витончений гастроном ставиться до солдатської пайки хліба.

Вона любила Сальвіаті за те, що він без найменшого шуму зумів прикінчити ударом кинджала одного французького капітана, чий необережний язик поширював небезпечні плітки про її куртизанські чесноти. Той нещасний молодик погано зрозумів чудові пригоди, до яких закликали її приховані принади, й, помиляючись у визначенні органа, стверджував, що чудова Імперія, розкриваючи рота, вбиває мух у польоті.

Сальвіаті, що намагався сподобатися тій пречудовій діві, швидко наказав одному зі своїх найманих убивць покінчити з капітаном Бонпаром, що й було зроблено.

Вередлива й небезпечна, Імперія ненавиділа в цю мить ще одного чоловіка. То був кардинал Матусека делла Генга, котрий від самого відкриття собору переслідував її своїми дарунками й хотів купити її, як купують борзу суку, не вдаючись у своїй непокірливості ні до якої попередньої ніжності, тієї платонічної передмови, якої куртизанка вимагала наполегливіше, ніж будь-яка герцогиня. Але Сальвіаті не наслідуювався наказати без церемоній вбити кардинала.

– Я втратила те, що я більше за все любила!.. – вигукнула вона плачучи. – Маленька мила істота, яка ніколи не засмучувала мене... Єдина! Ось моя мавпа... вона дуже мила, але кусається... Як ви всі... Папуга... він кричить, а канарочка...

– Пані моя, ви надто жорстокі зі мною! – вигукнув Сальвіаті.

Раптом зі зляканим обличчям увійшов один із пажів пані Імперії – адже вона мала й пажів.

– Що сталося? – запитала вона.

– Ви маєте за честь приймати монсеньйора кардинала Матусека, – сказав паж. – Він стоїть біля дверей, дивиться, як прив'язують його мула.

– Я помру, якщо ще раз побачу ту людину!.. – скрикнула чудова Імперія. – Він лякає мене, це мій злий геній. Ах! Як любила б я того, хто б мене від нього звільнив. Ось що, я покличу герцога Пармського із його влучною шпагою. Ось подивитися, бути цьому бикові-кардиналу на тому світі! Але що ж робити?.. Не прийняти його?.. Він посадить мене до в'язниці. Прийняти?.. Краще смерть!!!

Імперія, розгублена, не при собі, сіла на ложе, залишивши неприкритими свої схвильовані від гніву груди.

– Ви нагородите мене, – сказав архієпископ, – якщо я позбавлю вас того жаху на сьогоднішній вечір?

– Ви залиштесь тут! – відповіла вона із невимушеністю, що була варта тих героїчних і галантних часів.

– У такому разі, – сказав архієпископ, – заховайтесь у вашій молитовній, ляжте там і будьте спокійні, але дайте мені ваш головний убір і приберіть один із тих світильників.

Імперія розсміялася й швидко, швидше, ніж можна про те розповісти, надягла свій головний убір на архієпископа, вклала його високопреосвященство на своє ліжко, грайливо покрутила його у постілі та зникла, виносячи із собою ризи панотця.

– Отакої! – вигукнув кардинал, заповнюючи громовим голосом усю кімнату хворої. – Ми, виявляється, в ліжечку, красунечко! Слово грішника, це дуже доречно, ви позбавляєте мене необхідності розривати ваші гаптовані золотом корсети.

Регочучи зі свого грубого жарту, він підійшов до постілі, схованої за муаровою завісою, яка її щільно притіняла.

– Залицання не має сенсу *in articulo mortis*[13 - У годину смерті (лат.)], – відповіла пригаслим голосом фальшива Імперія.

– Щось тут бісівське, якщо ти говориш латиною, – сказав кардинал.

– О! Як би я вас любила, – продовжувала куртизанка, – якби ви ставилися до мене так само поштиво, як до маркізи Пескер!.. Справа в тім, мій дорогий кардинале, що ми, куртизанки, не те, що світські жінки: ми не любимо, щоб з нами нечемно поводилися...

– Я обожаю вас сьогодні увечері.

– Ну, то і добре, якщо ви так люб'язні, то завтра...

– О! Завтра! Ось уже два місяці – все завтра. Дайте мені поцілувати вашу руку.

– Ви дуже самовпевнені. Але обіцяйте мені піти, і я дозволю вам поцілувати мені руку...

– Клянуся Євангелієм.

– Ви в Євангеліє не вірите.

– Вічним прокляттям.

– Теж не вірите.

– Чим же ти хочеш, щоб я клявся? Папою?

– Не треба клястися, а просто йдіть геть, – сказав Сальвіаті, простягаючи з ліжка білу пещену руку, яку кардинал у захваті поцілував. Але губи його боляче вдарилися об щось: він не остерігся архієпископського персня й ось тепер, цілуючи удруге ту чоловічу руку, нахилився так, щоб світло від свічки впало на перстеник, який він і впізнав: розмір його відразу викликав у кардинала підозру.

– До завтра, – сказав він люб'язно.

«Він упізнав мене, – подумав архієпископ, – треба буде його випередити».

«Бути мені гугенотом, якщо завтра ти ще будеш живий», – сказав собі кардинал.

Наступного дня, після засідання собору, вони запросили один одного на обід до патріарха аквілейського, і оскільки обидва були тонкі пройдисвіти, то отруїли один одного, кожний озброївшись тими засобами убезпечення, якими мали намір захистити себе один від одного.

Імперія дуже втішалася тією пригодою й оповіла всю історію якомусь туренському абату, який, до того ж, нічого в тій не зрозумів.

Заміжжя красуні Імперії

Глава перша

Як пані Імперія сама заплуталася в сильцях, якими своїх люб'язних голубів упольовувала

Красуня Імперія, оповідь про котру так урочисто відкриває книгу наших історій, була окрасою й гордістю свого часу, а по закінченню Констанцького собору змушена була оселитися в місті Римі через те, що кардинал Рагузький кохав її до божевілля й не забажав розлучатися з нею. Той розпусник був вельми щедрий і подарував Імперії чудовий палац у вищеназваному місті Римі. Саме в той час мала вона нещастя понести від кардинала. Кожному відомо, що Імперія позбулася тягості дочкою, настільки гарненькою, що сам папа сказав прихильно, що належить наректи немовля Теодорою, що означає «дар божий». Так і назвали дитя, яке дуже дивувало усіх своєю гожістю. Кардинал відписав їй усі свої статки, а Імперія оселила дочку в розкішному своєму палаці, сама ж утекла з міста Рима, як із заклятого місця, де народжуються на світ діти і де ледь не зіпсували делікатність її тонкого стану й інші її принади: тендітної талії, досконалих ліній спини, ніжних опуклостей і вигинів, що піднесли її над усіма іншими християнськими жінками, як вознесений Папа Римський над усіма християнами світу. Однак ж усі коханці Імперії знали, що з допомогою одинадцяти лікарів із Падуї, семи знахарів із Павії та п'яти хірургів, викликаних із різних куточків країни, саме до часу пологів, її краса була врятована від можливих втрат.

Дехто навіть стверджував, що після пологів вона стала ще прекраснішою, бо отримала витонченість і незвичайну білість шкіри. Якийсь уславлений лікар Салернської школи навіть написав про те книгу, доводячи в ній, що будь-яка жінка має народити хоча б раз, щоб зберегти здоров'я, свіжість і красу. Із тієї наукової праці читачі мали зрозуміти, що найкращі принади Імперії бачили тільки обрані її прихильники, а таких було небагато, бо вона не обтяжувала себе роздяганням заради жалюгідних німецьких принців, яких називала просто: «мої маркграфи, мої бургграфи, герцоги та курфюрсти», як командир каже: «мої солдати».

Кожному відомо: коли чудовій Теодорі виповнилося вісімнадцять років, вона вирішила молитвами викупити грішне життя своєї матері, піти від світу й віддати усі свої статки монастирю святої Клари. Із тією метою пішла вона до одного кардинала, й той останній примусив її почати сповідь. Пастир, спокушений красою своєї овечки, намагався силою оволодіти нею. Теодора, не бажаючи приймати наругу від вищезгаданого панотця, ударом стилета скінчила своє життя. Цей випадок, занесений до літописів того часу, сповнив жахом усіх мешканців міста Рима, які оголосили жалобу, – настільки була милою ім донька пані Імперії.

У великій жалобі повернулася шляхетна куртизанка до Рима, щоб оплакувати там свою нещасну доньку; Імперія сягнула тоді тридцять дев'ятого року свого життя, і, за свідченнями спостерігачів, у той час особливо пишно розквітла її краса, все ество її досягло найвищої досконалості, подібно до того, як набирається солодким соком достиглий плід. Туга затьмарювала її прекрасне чоло, і вона суворо дивилася на того зухвалого, хто мовив їй про кохання, бажаючи висушити її сльози. Сам Папа з'явився до неї в палац зі словами напучування. Але вона не знімала жалобного вбрання і повторювала, що присвятить себе Богу: пізнавши багато чоловіків, не пізнала вона справжньої радості, хіба ж тільки з молодесеньким ченцем, якого вона покохала, як янгола, та й той підманув її; Бог же ніколи не обманює.

Намір Імперії викликав велику скорботу в багатьох, бо вона була втіхою усіх шляхетних римлян. Випадково зустрівшись на вулиці, випитували вони одне в одного: «А що чути про пані Імперію? Невже світ втратить любов?» Деякі посли доповіли своїм государям про той сумний випадок.

Сам імператор римський[14 - Імператор римський – із 962 року германські королі, що захопили Північну Італію, стали називати себе імператорами Священної

Римської імперії германської нації; імператори коронувалися в Римі.] дуже засмутився через те, бо впродовж одинадцяти тижнів був у круговерті кохання з нею і покинув її лише задля далекого походу, але до цього часу продовжував любити її, як найціннішу частину свого тіла, а то, як запевняв він, усупереч думці двору, було око, бо тільки око могло обійняти за один раз усю милу його серцю Імперію.

Зглянувшись на її відчай, Папа Римський наказав привезти з Іспанії лікаря і привести його до красуні; лікар той, присмачуючи все латинськими та грецькими словами, дуже спритно й глибокодумно довів, що сльози та розпач шкодять красі і що через страждання приходять до нас зморшки. Його думка, підтверджена особами, випробуваними у вигадливих словесних змаганнях на соборі кардиналів, посприяла тому, що після вечірні того ж дня палац Імперії відчинив свої двері. Молоді кардинали, посланці іноземних держав, власники великих садиб і вельможі римські заповнили зали палацу, де очікувала на них багата трапеза; на вулиці прості люди палили веселі вогні, кожний, як міг, хотів ознаменувати повернення королеви насолоди до виконання своїх обов'язків, бо за тих часів уважали її визнаною володаркою кохання. Імперію любили також майстри і підмайстри, що зналися на всіх ремеслах, бо щедрою рукою витрачала гроші на спорудження храму на тому місці, де похована Теодора; але ця усипальниця була пограбована після смерті зрадника, конетабля Бурбонського[15 - Конетабль Бурбонський (1490-1527) – конетабль (головнокомандувач французької армії) Бурбонський перейшов на службу до іспанського короля і германського імператора Карла V й воював проти Франції.], тому що клятві вояки, які сваволили в Римі, закомислися на срібну позолочену домовину, у якій поховали святу дівицю.

Споруджувана базиліка, як казали, коштувала дорожче за піраміду, побудовану в давні часи клопотанням Родепи – египетської спокусниці, яка жила за 1800 років до народження божественного нашого спасителя, що вказує на давність того люб'язного зайняття, а також на те, що мудрі египтяни, не скнарячись, оплачували насолоди й що усе в світі знидіє, якщо нині в Парижі на вулиці Пті-Еле кожний за дріб'язок може знайти собі красуньку на свій смак. Чи не гидота це?

Ніколи не була настільки прекрасною пані Імперія, як у перший вечір святкування після тривалої своєї жалоби. Принци, кардинали й інші стверджували, що вона гідна поклоніння всього світу, який і був представлений на її святі посланцями багатьох країн, чим було підтверджено, що влада краси

визнана всюди. Посол французького короля, молодший із нащадків дому де Ліль-Адан, з'явився із запізненням і, ніколи до того на власні очі Імперію не бачивши, прийшов із цікавості подивитися на неї. Де Ліль-Адан, вродливий лицар, мав особливе благовоління короля Франції, при дворі якого він і знайшов собі вічне кохання – дівчину Монморансі, доньку шляхтича, чиї землі межували із садибою де Ліль-Адан. Як молодший син, наречений не мав ніяких статків, та король за милістю своєю послав його до герцогства Міланського з дорученням, яке молодий лицар настільки розумно виконав, що за тим було й інше: його послали до Рима задля прискорення деяких перемовин, які історики прискіпливо описали у своїх працях. Отож, незаможний молодик де Ліль-Адан мав неабиякі надії на майбутнє, бо бачив дуже вдалий початок своїх справ. Був він середнього зросту, ставний і прямий, немов колона, темноволосий, із запальним поглядом чорних очей і з бородою, як у старого папського легата, якого на кривій не об'їдеш. І хоча був він дуже хитрий, але спочатку видавався простим і милим, як юна сміхотлива дівчина.

Щойно кавалер ступив за поріг, Імперія відчула, що серце її впольоване давнім мріянням, яке торкнулося усіх струн її ества, й вони заграли; давно не чула вона тієї музики та, захмелена коханням при вигляді юної краси, так одразу й розцілувала б лицаря в опуклі його щічки, рум'яні, наче яблучка, якби її не стримувала владна велич.

Що ж, запам'ятайте: жони добропорядні та найшляхетніші дами не знають, що таке чоловіки, бо притримуються одного, подібно до королеви Франції, яка вважала, що в усіх чоловіків тхне з носа, бо саме тим відзначався король. Але настільки досвідчена куртизанка, як Імперія, не помилялася в чоловіках, бо бачила тих на своєму віку достатньо. У затишному її гніздечку кожен забував, що є на світі сором, як не знає сорому охоплений хіттям безсоромний пес, що злягається зі своєю матір'ю; усякий являв себе тим, яким був від природи, міркуючи, що їм усе одно належить незабаром розлучитися.

Інколи вона скаржилася на своє ярмо й говорила, що більше потерпає від насолод, ніж дехто від біди.

Така була прихована сутність її життя. До того ж бувало, що спраглий її коханець викладав в уплату за одну ніч стільки золотих дукатів, що тільки звиклому до вантажів мулові було під силу тягти такий тягар, а декотрі з гульвіс, що отримували відкоша від Імперії, готові були перерізати собі горлянку.

Кінець ознакомительного фрагмента.

notes

1

Констанцький собор був скликаний католицькою церквою в 1414 році в м. Констанціна-Рейні і тривав до 1418 року.

2

Індульгенція – свідоцтво про відпущення гріхів, яке можна купити за гроші; продаж індульгенцій, що набував тоді поширення, приносив католицькій церкві великі прибутки.

3

Гус Ян (1369-1415) – чеський релігійний реформатор, боровся за незалежність чехів. Суд Констанцького собору звинуватив його в ересі і засудив до спалення на вогнищі.

4

Електор (дослівно «виборець») – титул десяти німецьких князів-володарів, які мали право брати участь у виборах імператора.

5

Папа Іоанн – Іоанн XXIII був обраний на папський престол у 1410 році невеликою кількістю кардиналів, інші ж визнавали папою Бенедикта XIII. Приїхавши до Констанца й упевнившись у тому, що він не може розраховувати на підтримку більшості, Іоанн вирішив тікати, але його схопили й позбавили сану.

6

Гіпокрас – солодке вино, присмачене корицею.

7

Три претенденти на папський престол – Григорій XII після тривалого спротиву склав із себе сан у травні 1415 року. Іоанна XXIII усунули Констанцьким собором у травні 1415 року, а авіньйонський «антипапа» Бенедикт XIII – у червні 1417 року.

8

Коклюшем називалася в XIV та XV століттях небезпечна епідемічна хвороба.

9

Червоний капелюх – головний убір кардиналів.

10

У випадку раптової смерті (лат.).

11

На більшу славу Божу (лат.).

12

Вервіль Франсуа (1556-1626) – французький письменник, автор книги «Спосіб вийти в люди».

13

У годину смерті (лат.).

14

Імператор римський – із 962 року германські королі, що захопили Північну Італію, стали називати себе імператорами Священної Римської імперії германської нації; імператори коронувалися в Римі.

Конетабль Бурбонський (1490-1527) – конетабль (головнокомандувач французької армії) Бурбонський перейшов на службу до іспанського короля і германського імператора Карла V й воював проти Франції.

Купить: <https://tn.knigapoisk.com/ru/onore-balzak/pustotliv-opov-d>

Текст предоставлен ООО «ИТ»

Прочитайте эту книгу целиком, купив полную легальную версию: [Купить](#)